

BISERICA și ȘCOLA.

Foia bisericească, școlastică, literară și economică.

Iese odată în săptămână: DUMINECA.

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 5 fl.—cr., pe 1/2 an 2 fl. 50 cr.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr., pe jumătate an 7 franci.

PREȚUL INSERTIUNILOR:

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 3 fl.; până la 200 cuvinte 4 fl.;
și mai sus 5 fl. v. a.

Correspondențele se se adreseze Redacțiunei:

„BISERICA și ȘCOLA.“

Er banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.

Cuvântare

rostită de Prea Cuvioșia Sa părintele archimandrit Augustin Hamsea în biserica catedrală din Arad a doua zi de Paști a. c.

Acăsta este ziua, carea a făcut-o
Domnul să ne bucurăm și să
ne veselim într'ênsa" Psalm
117, 24

I. A. ! Să ne bucurăm de bucuria sfintei învieri, ne invită astăzi prin sublimele ei cântări și d-đeștile ei învățături, mama noastră dulce, sfinta noastră biserică. Și din copilăria noastră deprinși suntem cu ea în aceste sfinte zile, în această srbătoare a srbătorilor să ne îmbrăcăm în haina bucuriei, la care ne cheamă actul d-đeesc, a cărui săvârșire o prăznuim astăzi.

Simțim și însuflețiți suntem în inimile noastre de această duhovnică bucurie, la care ne cneamă însemnătatea zilei, pentru-că ascultăm de glasul d-đeesc al bisericeii și evangheliei Domnului, și în acelaș timp însuflețiți suntem de frumoșele și neperitorele datini religioșe moștenite din bătrâni, pentru-că tărie și putere revarsă în inima noastră legea și credința strămoșescă, acea comoră neprețuită a bisericeii și poporului nostru, care în timpuri bune și grele ne-a înălțat sufletul și ne-a încălzit inima.

Purtând în inimile noastre bucuria zilei, sufletului nostru i-să împun astăzi trei însemnate întrebări de o deosebită valoare pentru viața și dezvoltarea noastră ulterioară. Putem noi ore, că în fața greutăților ce ne impresoră, în fața multelor necazuri a-le vieții de astăzi să ne bucurăm de bucuria d-đeescă la care ne invită biserica? Avem noi trebuință pentru viața și bunăstarea noastră de această bucurie? Și care este folosul, care este câștigul practic-real pentru noi și pentru viitorul nostru de această bucurie?

Să bucură plugariul când îi rodește câmpul. Să bucură meseriașul și neguțatorul când le succed întreprinderile, să bucură ostașul când se întorce biruitor dela răsboiu, să bucură preotul când credincioșii săi înaintează în credință și în fapte bune, să bucură învățătorul, când școlarii săi înaintează în cunoștințe și în bunele moravuri. Să bucură tot omul din lume din ori-ce stare și clasă, când lucrările lui sunt încununate cu un bun sfârșit.

Sunt de mare preț toate aceste bucurii, pentru-că cel-ce să bucură vede într'ênsese răsplata muncii și singuinții sale, er bucuria este pentru inima omului, ceea-ce este balsamul pentru rană, ceea-ce este o ploie mănăsă pentru sēmănăturile uscate de arșița sōrelui, ceea-ce este limanul pentru corăbierul scăpat de marea viforăsă.

În marea acestei vieți, scris este în sfintele cărți și cunoscut este prin esperința de veacuri a neamului omenesc, cuvântul: „care desfătare omenescă rămâne neîmpreunată cu grija“. Bucuriile mici și mari ce le ajunge omul în viață sunt schimbăcioșe și trecătoare. Inima noastră însă dorește, lucrează și luptă pentru bucurie statornică, pentru bucurie netrecătoare. Acăastă d-đeescă bucurie o pune înaintea ochilor noastrei astăzi prin cuvintele rostite de ingerul Domnului cătră muienile mironosițe, când le dice: „nu v-ți temeți pre Iesus Nazarineanul cel răs-tignit, căutați s'a sculat, nu este aici, mergend spu-neți învățăceilor lui și lui Petru, că va merge înainte de voi în Galilea, precum v'a spus vouă“. (Marcu 15, 6—7.) Și mărturie vecinică despre statornicia bucuriei la care ne invită învierea Domnului, este viața creșticității din timpul de aprōpe 2000 de ani, de când s'a săvârșit acest act d-đeesc.

S'au bucurat învățăceii vădând pe Domnul după înviere, și bucuria lor este și rămâne vecinică mărturie despre realitatea faptului învierii, este monnmentul mai puternic decât arama, că credința în învierea Domnului, este peatra credinței, carea indeamnă și înalță pe om la fapte și virtuți creștinești, ér pe acéstă peatră cu ajutorul lui D-șeu își póte clădi bunăstare și bucurie statornică. Acesta este motivul și îndemnul bucuriei d-șești a sərbătorii la care ne invită s-ta biserică astăzi.

Trecând la a doua întrebare, că óre noi, poporul nostru în timpurile grele prin cari trecem, avem trebuință de acéstă bucurie; și răspunsul ni-sé îmbie de sine, după-ce fapt este, că chiar omul necăjit, chiar omul impresurat, are mai multă trebuință de bucurie, pentru-ca prin bucurie ferit să fie a nu cădé în desnădăjduire. Căderea cu inima este cel mai mare dujman al vieții și desvoltării; ér desnădăjduirea este mórte trupescă și sufletescă, și când glasul Domnului ne vestește cu tótă tária, că viața a biruit mórtea, că lumina răsărită astăzi di-a morméntul de pe muntele Golgotha, a imprăștiat pentru vecinicie întunerecul, care plana odinióră asupra omenimii, și când a trecut umbra legii și darul a venit, nu ne mai póte fi iertat nici a ne îndoi ca odinióră Petru înainte de cântatul cocoșului, ca femeile mironosițe când mergeau cuprinse de frică la morméntul Domnului înainte de a auzi glasul ingerului, și plantând cu ochii credinței în inimile nóstre, cu litere neperitóre întogma precum odinióră Toma a pus mâna sa în ranele cuielor și în cósta Domnului, veniți să bem bătură nouă nu din peatră stearpă, ci din Christos isvorul nesticăciunii, ca ast-feliu întăriți în d-șeșca credință a învierii să ne însuflețim pentru fapte și virtuți creștinești și prin acestea să alinăm ori-ce durere, să putem birui necazurile și greutățile vieții, și bucuria să sé încetățenească în inimile nóstre.

Trecând la a treia întrebare și anume care este câștigul și folosul practic, voim aminti faptul că bucuriile mici și mari ce le ajunge omul în viață, îl îmbărbătează, îl încurajază pentru viața sa viitoare. Curajul și bărbăția înalță pre omul, carele voiește să trăiască și sé se înalțe prin credință la fapte mărețe, fapte cari numai atunci concurg la bucurie statornică, dacă emanează din credința în D-șeu, la carele nu ne putem înalța, decât prin mijlocirea Domnului nostru Isus Christos, și prin canalul s-tei nóstre biserici.

În cursul anului, când ziua este mai mică și nóptea mai mare, și când nóptea începe a scăde, ér

ziua a crește, prăznuim nașterea după corp a Domnului și Mântuitoriului nostru Isus Christos, pentru-ca să sé simbolizeze apropierea luminei și să străbată în inimile nóstre glasul ingerilor, cari trezind pe păstori din somn, cântă versul d-șesc: mărire întru cei de sus lui D-zou, pe pământ pace și între ómeni bunăvoire. La arătarea (botezul) Domnului mărimea țilei să cunóște și să simte, pentru-ca s'auđim glasul ce s'auđe din ceriuri: „acesta este fiul meu, cel iubit întru carele bine am voit,“ și prin acéstă sé deșteaptă în inimile nóstre dorul d'a cunóște d-șeștile lui învățături și în minunele sévărșite de densusul a vedé pe adevératul D-șeu. Ér după equinoctiul de primăvară, când în natura fizică, totul înfățișază viață și verdeată, D-șeu ni-sé arată în „neapropiata“ lui înviere ca „primăvară dulce,“ „Fiul cel dulce“ al Născetőrei de D-șeu, vecinică primăvară, vecinică viață să represinte pe pământ tuturor acelora, cari din adevérată credință sé inchină sfintei lui învieri de a treia ți.

Primăvara vieții și învierea Domnului cea de a treia ți ni sé înfățișază după chinuri, după réștignire și după mórte ca să sé plinească scripturile și să sé satisfacă dreptății eterne a lui Dumneșeu pentru rescumpărarea neamului omenesc din robia păcatului. Triumful învierii este rezultatul jertfei ce s'a dat pe sine Mântuitoriul neamului omenesc. Jertfa este deci mijlocul, prin carele dat ne este nouă să putem ajunge la mântuire. Bucuria statornică, bucurie și fericire deplină vom avé deci, dacă în tóte gândirile și lucrările vieții nóstre ne vom însufleți de jertfa ce o cere Domnul în vecinicile sale cuvinte: „fericiți sunt cei ce aud și păzesc cuvéntul lui D-șeu.“ . . . „cum aud judec, și judecata mea dreaptă este, căci nu caut voia mea, ci voia Tatălui, carele m'a trimis“ . . . Acéstă jertfă o simbolizează și colórea roșie cu carea sé colorează oușele roșii, care împodobesc astăzi masa fie-cărui creștin. Viața răsărită din mormént reprezentează acéstă dătină creștinescă. Stropite sunt aceste ouă cu sângele vęrsat de Mântuitoriul Christos pe cruce, pentru-că precum pasările, cari își primesc viața din germenile ce sé află în interiorul oului, cu aripile lor sé înalță spre ceriuri, togma așa omul creștin purtând în inima sa dorul de jertfă, dorul de a asculta și de a trăi după glasul Domnului și al sfintei sale evanghelii și biserici sé reprezenteze cu demnitate pe pământ tipul și asemănarea lui D-șeu. Acéstă jertfă a ascultării de voința lui D-șeu este steagul biruitor ce ni-l înspiră d-șeșca bucurie a țilei de as-

tădi, ca să putem dice cu psalmistul: „de voi umbra în umbra morții, nu mă voi teme de rele, pentru-că Tu cu mine ești.“ (Psalm 22, 5.)

Învățăm din această d-țească bucurie a țilei să ne închinăm d-țeștii Lui învieri și s-tei Lui voințe pentru-ca trăind și lucrând ast-feliu, țilele de bucurie, sərbătoreă sərbătorilor să ne găsiască tot mai vrednici de sərbătore să ne găsiască îmbrăcați în haină de nuntă, ca să ne putem împertăși cu vrednicie de masa cea bogată, la care ne cheamă astăzi Domnul. Inchinată să fie Domnului duhovnicésca noastră bucurie de astăzi, pentru-ca cu ajutoriul lui, bucuria acestor sfinte țile să ne fie în măsură tot mai mare și mai deplină pentru prea-mărirea lui D-țeu și fericirea noastră. Amin!

Adunarea generală a fondului preoțesc aradan.

S'a ținut ieri la 10 ore înainte de amezii sub presidiul Prea Cuvioșiei Sale părintele vicariu episcopesc Iosif Goldiș, funcționând ca raportor al comisiunii esmise de adunarea generală din anul trecut Prea On. Domn. protopresbiter Toma Păcălă, ără ca notariu părintele Ioan Ciora din Micalaca.

La propunerea raportorului comisiunii, după-ce s'au cetit socotelile fondului de pe anul 1898. și lista ajutórelor distribuite în decursul anului trecut vėduvelor preotese, orfanilor de preoți și preoților deficienți, adunarea generală luând la cunoscință cu aprobare socotelile fondului preoțesc de pe anul trecut a luat hotărira a face propunerea Ven. Sinod eparchial, ca să dea absolutoriu Consistoriului pentru gestiunea fondului preoțesc de pe anul trecut.

În legătură cu această adunarea generală a preoțimei a luat tot de-odată și următorul conclud:

Adunarea generală a fondului preoțesc ținută în ziua de astăzi și-rechiamă în aducerea aminte starea preoțimei din diecesă dela anul 1877 când Inalt Prea Sântia Sa actualul Archiepiscop și Metropolit al nostru Ioan Mețianu din inițiativa Sa a înființat fondul preoțesc; și-rechiamă în memoriă greutățile începutului la înființarea acestui fond, pedeele ce au trebuit a-se delătura, munca și îngrijirea nentruptă și grea, manipularea curată și înțeleptă administrare a fondului până în ziua de astăzi; constatând rezultatul ajuns de astăzi și anume că dela 1877 când acest fond din nemica s'a înființat, până în ziua de astăzi a crescut la o cifră atât de înbucurătóriă, precum indică această rațiociniul prezentat pe anul

1898, — o sumă această carea aduce în uimire și totodată produce o mare mângăiere și stérnește bune speranțe pentru viitoriul bisericeii și printrénsa clerului diecesei noastre; și-rechiamă în memoriă alinarea multor suspine și stergerea multor lacrimi ale vėduvelor și orfanilor preoților precum și liniscirea multor preoți îmbătrâniți, neputințioși și espuși, cari toți și până acum s'au împertășit de binefacerile acestui fond, cari binefaceri până la finea anului 1898 se urcă până la cifră de 78.525 fl. 36 cr.; avend în vedere că starea această cu fondul se atribue în cea mai mare parte Inalt Prea Sântiei Sale Domnului Archiepiscop și Metropolit actual, carele cu prevedere profetică a inițiat și ca un adevărat și îngrijat Părinte a augmentat și ascurat acest fond al preoțimei: această adunare generală acum inspirată de sēmțul grațitudinei profunde află de bine și-și ține de o plăcută detorință fiiescă ca acum când după înaintarea I. P. Sele de Metropolit, adunarea cu prima-dată nu e presidată de I. P. S. Sa să-se și manifesteze cea mai sinceră mulțamită și recunoștință purcezătore din inimă către Inalt Prea Sântia Sa — rugându-l ca să primescă acest vot al adunării ca espressione a întregii preoțime din diecesă și ca un semn al devotaméntului și al ascurării din partea acestei preoțimi, că cât va sia diecesa, preoțimea va păstra numele Inalt Prea Sântiei Sale în sanctuariul animei sale și-l va cuprinde în s-tele rugăciuni alătoria cu ale celorlalți mecenăți ai bisericeii și națiunei noastre.

Scris-cetitul în școlele poporale.

Din tóte obiectele de învățamént, ce să predau în școla poporală, scris-cetitul ocupă locul prim în ce privesce greutatea predării. E greu, pentru-că în sine e o greutate, care să măresce cu împrejurarea, că elevul, la întrarea lui în școlă, e fórte debil; puterea lui spirituală și cercul lui de cunoscințe fiind mărginite, nu e în stare a învinge cu ușurință greutățile, ce le întimpină.

Pentru delăturarea acestor greutăți s'a făcut și probat mult. Și din multe esperințe a eșit la ivelă, că esercițiile ca pregătire pentru scris-cetitul sunt cel mai potrivit mețloc pentru înaintarea acestui obiect de învățamént în școlele poporale. Atárnă totul dela modul de predare, respective dela modul de aplicare al acestor eserciții.

Esperința de tóte țilele ni dovedesce îndeajuns, că cel mai mare greumént îl întimpinăm la cetitul,

când băétul, prin legarea sonurilor, are a forma cuvinte. Și deschilinit avem a întimpina acésta greutate, când cuvintele sunt compuse din mai multe silabe. Nu altcum întimpinăm greutate și atunci, când consonanta, ce voim a-o face cunoscut elevilor, se află la început ori la meșlocul cuvintului.

Școlă modernă a adoptat ca cel mai corespunător metod la scris-cetit metodul cuvintelor normale. Și ca litera să se pótă întipări mai bine în mintea elevului, să folosească așa numite figuri normale.

Stătorindu-se aceste principii de lumea pedagogică, autorii de ABCdare ar trebui să țină cont de ele. Și în mare parte, să și observă cu mare strictetă aceste principii din partea autorilor, de și nu în-tot de-una să pótă face acésta, fără a nu întimpina alte greutăți pótă și mai mari. Nu în-tot-de-una putem alege cuvintul și figura, care să corespundă și ușurinții, de a compune și descompune acele cuvinte în sunete. Adecă nu putem afla în limba română cuvinte și figuri normale de una silabă și după puțință, constătătoare din două sunete; ér consonanta, ce voim a-o preda, să fie finea cuvintului. Ér în astfel de casuri, așa cred, mai potrivit e a omite figura de lângă cuvint, decât, de dragul ei, să folosim cuvinte, ce ne-ar îngreuna peste măsură folosirea lor. În astfel de cas mai bine ne lipsim de un bine mai mic, în schimb pentru altul mai mare. De altcum cestiunea folosirii figurilor normale nu e destul de lămurită. Nu e destul de lămurită, pentru că folosirea ei încă își are scăderile sale. Băetul nu și dă silința a cunoște cuvintul normal din elementele sale, ci îl cetesce uitându-se la litera de lângă el.

E principiu pedagogic, că băétului nu-i permis a-i să da nimic de a gata; el are să fie pururea activ. De aceia bucățile de cetit trebuie, astfel întocmite, că el să nu-le pótă învăța superficial. Pe acésta împrejurare însă nu să prea pune pond în ABCdarele de școlă. Pe motivul, că cetirea să fie interesantă, încă la primele prelegeri să forméză ȓiceri din cuvintele învățate. Nu e vorba, la aparință s'ar observa ceva bun în acésta, în realitate însă constătăm tocmai contrariul. Prin formarea de ȓiceri băétul să dedă a ceti superficial și devine neactiv. ȓicerea mai ușor să imprimă în memoria băétului, respective mai ușor și-o însușească, chiar și numai din aȓdite, ca cuvintele de sine stătătoare, fără nici o legătură între ele. Băétul însușindu-ȓi ȓicerile ușor chiar sub durata prelegerii le memoriséză, fără de a-ȓi da de aici încolo silința, de a ceti cele predate

în școlă. Esperința ni-a dovedit acésta îndeajuns. Nu odată observăm la cetire de acésta natură, că băétul reciteză tóte ȓicerile din bucata de cetire, fără să scie anumit locul, unde sa află ȓicerea respectivă; umblă numai cu degetul îndrépta și în stânga. Când însă cuvintele sunt arengate de sine stătătoare, ne potându-le imprima pe tóte așa ușor în mintea lor, sunt forțați a fi activi, respective a-ȓi da silința, de a ceti. Și în fine nu în cuprinsul ȓicerii să află plăcere de a ceti, ci în legarea sunetelor, pentru a afla înțelesul cuvintului respectiv. Ér voința acésta de a ști, face fórté mult, dacă nu tot, nu numai în școlă, ci și la tóte lucrurile din lume, fie de ori și ce natură.

I. Groșorean.

Esplicarea legendei.

(publicată în Biserica și Școlă Nr. 16 a. c.)

A imita ori ce lucru e mai ușor; e mai greu a înfința ce e bun și folositoriu. Aci în ambe privințele e greu: a înfința o fundațiune de bucate în Bodesci de carea pe la anul 1869 n'au fost nicăiri, a fost o idee nouă și realizarea ei a fost destul de grea; acum iară e lucru greu a descrie prin asemănări atât ideia cât și realizarea ei, prosperarea și edificarea Magazinului de bucate și sfințirea aceluia. Totuși știind fazele și greutățile care leam suportat, ușor pot face asemănări la cele din trecut, pentru că încă nu leam uitat și nici nu le voi uita, dar nici trebuie să se uite; pentru că ele sunt o școlă practică pentru ori ce individ, carele începe un lucru bun și folositoriu; ținuta trebuie să ni fie una și bună răbdare îndelungată, după ȓisa Apostolului Iacob c. 5 v. 10; Fraților luați pildă de patimă rea și de răbdare îndelungată pe profeții cari au grăit în numele Dnului. Deci nu ne rămâne altă, decât se avem răbdare îndelungată până la mórte după esemplul Dnului nostru I. Christos. Să nu fugim de ce neam prepus, ci resoluți se fim pân la mórte, că atunci numai ne va ști preȓui posteritatea, căci și în viața socială cel resolut este respectat, nu cel ce fuge.

În legenda prezintă mai întâi se arată voința lui Dȓeu prin cuvintele „A fost se fie, că așa a lasat Dȓeu.” Mai tot deuna se întâmplă când se face prima propunere pentru înfințarea vreunui lucru, fie acela cât de folositoriu, ca ascultătorii, sau cei competenți trag la îndoială posibilitatea realizării aceluia, fie pentru că e de tot nou, sau din invidie față de propunătoriu, sau și pentru că un altul a aflat ideia — și nu el. Îndoiala sau dubietatea — necredința, se lămurește cu exemple din sânta scriptură. Ea se combate prin credința învățată și propagată de Dnul nostru I. Christos, arătând puterea și fructele credinței.

În legendă mai întâi vine persoana, lucrul fazele apoi scopul. Persoana propune ideea sau lucrul, vin fazele și dacă trece prin faze se realizează scopul. În legenda prezintă de oare ce este de spirit religios am pus pe Domnul Christos cu Apostolii. În realitate eu sum persoana care am propus înființarea unei fundațiuni de bucate pe partea bisericii gr. or. rom. din Bodesci în anul 1869. prin ieșirea pre popor, dar nu mi-a succedat această propunere, a trebuit să aflăm alt mod anume: să se conserve restul după soluțivirea deputatului a notarului și a învățătorului care în total a fost 7 măsuri, — acesta apoi cu mari greutăți numai s'au putut conserva dându-se pe interese și așa în anul 1878 s'a inaugurat fondul lichidându-se s'a pus sub dispozițiunea statutului organic ca fond al bisericii gr. or. rom. din Bodesci. Dintre mulțimea ascultătorilor prima oară numai 3, apoi 6, și în urmă 11 înși credeau să se poată înființa o fundațiune a bisericii, din a carei venit să se poată acoperi trebuințele de bir preoțesc apoi deputatul învățătorului, ceilalți ascultători nu voiau să cuprindă cu mintea scopul cel salutar, carele e spre binele și ușoratarea lor, amenințându-mă: că ei nu voiesc să facă sărăcie în sat, dușmănie, să rămână casele omenilor la biserică, că se va da foc la cel ce va ținea bucatele, că vor trebui să solvească contribuție și după bucate; mai bine țin ei aceea ce au fost, că ducem bucatele la birt le vindeau și le beau. Tot cu ei am de lucru în legenda cu poporeni mei!

Posiția topografică cât și locarea comunei Bodesci a fost așa precum se spune în legendă. Perăia a fost o muiere carea în adevăr a edificat biserică cu un fiu preot; că poporul a translocat biserică sunt toate adevăr. Ce e mai greu în legendă muierea mamă cu 7 fete care arată, că fundațiunea s'a înființat din 7 măsuri de cucuruz, aceste sunt 7 fete surori, mama este Magazinul sau fondul din Bodesci. Mama deoparte e Bodesciul la alte 6 fundațiuni de bucate înființate de mine: una în Almaș de cucuruz, 2 în Dieci de grâu și cucuruz, una în Săturău, una în Șoimoș și una în Săcaș. Apoi șapte fete ca 7 zile arată, cum înființarea mai ales a fundațiunii din Bodesci a durat nu 7 zile ci 7 luni și așa a trecut încet pe încet, până iată că sunt 29 de ani. Tata s'a dus, mama a rămas cu 7 fete. Eu m'am dus după 10 ani dela înființare la Dieci în locul natal cu finea a. 1878 fiind ales de preot acolo în 23 Apr. tot acel an. Fundațiunea a rămas singură până la un timp, și tare mă temeam de pierirea ei, dacă Ddieu nu trimetea în curând pe învățătorul actual Nicolae Boscaiu în urma mea, carele întocmai ca mine s'a trudit ziua și noaptea pentru prosperarea ei; cele 7 fete sunt deoparte zilele și timpul acela în carele m'am luptat până am împins cugetele celor ce nu voiseră, și carii de multe ori mă întrebau: da ce voiesci D-ta? „lasă-ne și ne dă pace“!

De altă parte sunt inelele fundațiunile cari în

urmă erau curioase să vadă ce va fi cu fundațiunea Bodesciului apoi atuncea vor face și ele pași înainte sau vor înceta. Exemplu avem despre fundațiunea din Almaș despre care a scris părintele Cornel Lazar. În Săturău despre care a scris părintele Traian Mager, din celelalte vorbesc protocoalele luate de mine la înființarea lor, cum am făcut, sub ce condițiuni am făcut, ce mi-a fost scopul, — rezultatul încă se va vedea!

De aci urmează că vine ingerul și învață pe fete cum se facă să învie pre mama lor, adecă pre fundațiunea din Bodesci, ca ea să se rădăce deasupra taturor din mormânt. De aci provine ziua întâia hm! a două hai! când adecă s'a făcut propunere ca să se edifice un granari — magazin: unul dicea hm? altul hai! altul nu, altul uoră, altul poate și în fine toți acum, când adecă au vădit poporul din Bodesci că nu mai poate rămânea ca să nu se edifice magazinul fiind-că nu aveau unde să se mai pună bucatele, care erau acum ca la 1500 de șinice afară de aceasta nu era mare înaintarea, nu putea prospera pentru că trebuia să solvească arândă pentru ținerea bucatelor apoi birul preotului, deputatul învățătorului, a episcopului fondului solvit deja de 8—10 ani încôcea etc.

Și-a înviat când a dis acum a măritat fetele! Va să dică, ele surorile fundațiunii erau în cea mai mare dubietate până ce vor vedea mai întâi pe a Bodesciului; atunci însă când aud că se pregătesc pentru edificarea magazinului ele deja sunt orientate sunt ca fetele măritate. Vin peștorii, vin cucurii, va să dică: pe 26 Oct. st. v. 1898 s'au hotărât să se sfințească magazinul, pre care și au venit reprezentanți din comunele cu fundațiuni, și din îndepărtare, ca să vadă acest mare edificiu carele valorează 6000 fl. și au petrecut toți în cea mai bună liniște și frățietate și după ce au vădit toate acestea s'au dus satisfacți și mulțumiți. Poporul din Bodesci e popor bun, diligent, onest și astăzi poate emula cu ori-care comună din diecesă în toate privințele, fundațiunea le'a mărit vața ia pus într-o stare bună atât culturală cât și materială! Ingerul dice cătră mamă să nu se uite îndărăt — că... de oare-ce ea deja e edificată — n'are unde se meargă! Ei reprezentanții duc cu sine planul ei (magazinului) ea însă rămâne pe loc! S'a făcut din vestimentele ei păreții, iar din trupul ei casa adecă, din materialul carele zăcea jos în mormânt — în pământ, s'au făcut păreții adecă mormântul cu zarea de lumină: un cuptoriu de 60000 cărămidă ars, s'au făcut trup, s'a petrificat. Ea e terminată!

Vine tata și nu vede fete, nici mamă, după cum îi spun N. N. și N. N. iar mai ales învățătorul Nicolae, da el, a lui e meritul! Eu am făcut spiritul, iar el a făcut trupul! Tata venind se bucură și dice că: dacă așa a voit Ddieu așa voi păți și eu, va să dică: Și eu voi fi un trup mort, după care îmi fac singur rugăciunea: Doie ceriul și-'al

său sôre, să străbată pre pământ fapte bune 'n belșugare să producă al nost pământ.

Dieci 1898.

Georgiu Lupșa,
preot fondator.

Laconisme.

(Din literaturile străine)

Deja cei vechi socoteau drept cea mai mare artă modul de a-și exprima gândirea în cele mai scurte cuvinte, dar' în același timp înțelese.

În Grecia, ômenii laconici erau renumiți pentru executarea acestei arte cu maiestria.

La dînșii era pôte mai mult dorul naturei. Și chiar ađi numim ori-ce expresiune scurtă un „laconism“ de la Lacoma, țără grecăscă.

Retorica recomandă cu deosebire vorbele scurte, cu tôte acestea cu generațiunea de ađi laconismul se pierde din ce în ce și am putea ăice, că noi trăim într'o epocă de vorbe multe, de cari adesea ori se leagă o ôre-care sărăciă de cugetare.

Acôsta pôte provine din cauza modului lesnicios de a scrie; când însă fiă-care vorbă trebuia să fiă sēpată cu creionul de piatră pe ceară, sau pe tăblițe de metal, era natural de a se economisa vorbele și se caută pentru fiă-care eugetare cele mai scurte expresiuni.

Un mijloc pentru răspindirea expresiunii ne procură în timpurile nôstre și „Telegraful“, unde fiă-care cuvânt i-și are valôrea sa de bani. Dar' de multe ori cădem victima unei neînțelegeri, încât paguba cauzată de o telegramă scurtă, neînțeleasă, întrece adese ori valôrea vorbelor economisate.

Un exercițiu în laconism sau mai bine ăis, în modul de a vorbi pe scurt, pôte că ar fi nimerit și cine ar voi să facă singur un exercițiu, de sigur se va convinge, că multe scrisori pe cari le scriem, se pot reduce aprôpe la jumătatea numărului de cuvinte, fără ca scrisôrea să-și schimbe înțelesul ei.

În anticitate și chiar mai târziu, greutatea scrierei și crescônda economiă de cuvinte se transmitea chiar și asupra vorbirei și cele mai renumite cuvinte și cunoscute în istoriă sunt modele de expresiuni laconice.

Ômenii mari de stat și marșalii au produs cu asemenea cuvinte laconice un mult mai mare efect, de cât prin cuvântări lungi.

Caesar anunță senatului supunerea Galiei priu memorabilele trei cuvinte laconice și cu un înțeles desăvîrșit: *veni! vidi! vici!* (am venit! am văđut! am învins!) acest laconism a găsit multă imitațiă. Sobieski, marele rege polon (evlaviosul) a trimis Papei cođile cailor turcești, captivați înaintea Vienei, cu modesta variațiune: *Am venit! Am văđut! Dđeu a învins!*

Turere anunță victoria sa de lângă Důnkirchen contra Ispaniolilor, cu următôrele cuvinte: *Inamicul a venit, El a fost bătut.*

Eu sunt rănit. Nôpte bună!

Suvarow după luarea Pragăi — cu care s'a terminat revolta din Polonia, a scris și mai scurt Impărâtesei Katerinei, renumitele cuvinte; *Hurrah! Praga! Suvarow! Ear Impărâteasa,* cu un asemenea laconism, a trimis prin ceelași curier următôrele cuvinte: *Bravo! Mareșale! Katerina! Adecă il înaintă la gradul de mareșal.*

Cuvintele lui Napoleon I. cătră armata sa din Egipt: *De la acestea piramide vă privesc patru mii de veacuri!* au electrizat pe soldați mai mult de cât ar fi putut face cel mai parlamentar discurs.

Frideric cel mare era maiestru în expresiuni laconice și ideile sale fundamentale erau de multe ori exprimate în vorbe puține, dar fôrte deslușite: *Fiă-care să fiă fericit după felul său.*

Talleyrand scrie unei dame ruda sa, când dînsa i-i anunță môrtea bărbatului ei, aceste cuvinte: *Vai Madame! Inșă după un an, când dînsul aflase că voiește să se căsătôrească a doua ôră, i-i trimise un asemenea bilet laconic: hoho madame!*

Un scurt răspuns a dat spiritualul Archiduce de Roquellaure episcopului de Lyon.

Acest prelat întilni într'o trăsură înaintea porței orașului pe Archiduce, pe care nu'l cunoștea și care se afla într'o călătôriă grăbită.

„Heh! Heh!“ strigă episcopul, care era dispus a începe o conversațiă și a află ceva noutăți.

Archiducele privi mirat din trăsură și opri postalionul. Episcopul păși cu un aer măreț spre trăsură și întrebă: „De unde veniți dl meu!“

— „Din Paris“, răspuse Archiducele mirat de acest curios interogator pe stradă.

— Ce a fost mai nou la Paris?

— Mazăre verde!

Prelatul clătină din cap și întrebă ear:

— Vroiu să ăic, ce s'a vorbit la Paris, când a-ți plecat?

— Rugăciunea de seară.

Atunci strigă episcopul infuriat:

— Cine sunteți dl meu, cum vă numiți?

— Nebunii, mă numesc heh, heh; „oamenii cu mințe im-i ăic: Archiducele de Roquellaure. 'Nainte postalioane!“

Prelatul prin acest răspuns laconic, mai mult de cât printr'o explicațiă lungă, de sigur s'a reținut pe viitor a opri călătôrii în drum și a-i interogă.

Pe epitafuri întilnim adesea cuvinte laconice așa de exemplu se află în cimitirul din Amsterdam un monument foarte curios care arată o păreche de păpuci și de-asupra scrise cele următôare: *Effennyt, ceea-ce însemnează: adevărat așa.* Pentru explicarea acestui epitaf original istoriseste paznicul cimitirului visitorilor următôrea poveste:

„Réposatul a fost un partisan al științei cabalistice care din constelațiunea unei planete putea să hotărască la ora nașterii unui om destinul său.

Deci el singur și-a calculat durata vieței sale până în ultima ăi și în deplină încredere în calculul său și-a împărțit toată averea astfel, cât trebuia să-i ajungă până la ceasul môrții. Și în adevăr, calculul său a fost just.

Muri în precedenta și fixată de dinsul și triumfând asupra științei ordonă, înaintea morții ca pe monumentul său să fie pus acest anunț laconic al trimfului său.

Restul averii sale i-i ajunsese tocmai pentru plata datoriilor sale, pentru costul înmormântării și ridicarea monumentului.

Plusul averii constă într'o păreche de păpuci, cari au fost sculptați pe monument, fă din pietate, fă din răutate, spre a dovedi, că dinsul totuși n'a calculat tocmai exact.

În America, țeara cea practică, unde basa fundamentală este: Time is money, se începe din nou a se cultiva laconismul cu deosebită plăcere. În gazetele americane se istorisesc în această privință multe istorioare umoristice.

La un prânț al clubului din Filadelfia trebuia să țină o cuvântare președintele Morton Mac Michails.

El se ridică:

Toți așteptau o cuvântare patetică, dar' el rise salutând în toate părțile: Gentlemen cat! (Dnii mei aruncați!) Aceasta invitația fu primită de toți cu aplause și celor flămânzi firește că le plăcuse din cale afară acest laconism, decât ori-ce alt discurs chilometric.

Tot la același prânț s'a ridicat un toast entru Charles Lamb. Spiritualul diarist se ridică spre a mulțumi și strigă cu o voce sonoră:

Domnii mei! făcând apoi complimente în dreapta și în stînga, goli paharul fără să țină o singură vorbă. Un avocat cunoscut în Mivankee, călătoria pentru termenul unui proces în provincie. El ajunsese la un pod peste un râuleț, pe care nu'l putea trece călare.

Pe pod tocmai trecea o fată frumoasă, având un coșuleț plin cu unt, pe care i-l ducea la tirg.

Advocatul o întrebă:

— „Ce adâncime are râulețul ăsta și cât primești tu pe unt?”

— „Până la genunchi; nouă piese” răspunse ea.

Răspunsul scurt, în care n'a fost un cuvânt de prisos, impune laconismului jurist.

— „Astfel de răspunsuri îmi plac, ținse el și entru acăsta îmi plăci și tu. Tu vei deveni soția „bună — vrei să te cununi cu mine?”

„Fata îl privi mirată și răspunde: Da!”

— „Atunci sue pe calul meu, voiesc să călărim în oraș și să merg cu tine la primăria.”

Ei sosesc în oraș și se duc la primăria, unde amândoi erau cunoscuți.

Ofițerul stărei civile întreba pe fată: I-l voiești?

Da! Apoi se adresa către avocat? O voiești? Da!

Sunteți cununați ținse ofițerul stărei civile și adause pe scurt: Doi dolari.

Plătiră, avocatul se întorse la proces cu soția sa și apoi acasă. Intregul roman de la cunoștință și până la cununia se sfârși abia în câte va cuvinte.

Chiar și gazetele americane încep în anunțurile lor a economisi vorbele într'un mod foarte energic. Mai cu seama la întâmplări de nenorociri reporterii unesc numai prima cauză cu efectul finalului, lăsând cititorilor să sub-

înțeleagă suplimentul părților de mijloc. Așa de ex Ion Smith aprinse eri focul cu gaz. În mormântarea va avea loc iunea viitoare.

Admirabil este laconismul lui Emile Augier. El scrisese dlui, care i-l invitase la un prânț, la care nu putea să asiste:

1.000 (— mile —) remerciements,

1.000 regrets,

1.000 compliments,

E 1.000 (— Emile —) Augier . . .

Partea că inclinarea americană pentru laconism, ar fi adesea-ori foarte de recomandat și în țera noastră mai cu seamă la adunări parlamentare.

Petru Vulcan.

D I V E R S E.

* *Invierea Domnului la Metropolia din Sibiu.* Cu impunătoare solemnitate s'a săvârșit actul Invierii Domnului nostru Isus Christos, precum și serviciul divin din ziua învierii în biserica parochială din Sibiu-cetate. Atât la învierea însăși, cât și la sfânta liturgie, a pontificat Înalt Prea Sfințitul nostru Arhiepiscop și Metropolit Ioan Meșianu, asistat de P. C. Sa părintele archimandrit și vicariu arhiepiscopesc Dr. Ilarion Pușcariu și de P. O. D-ni Ioan Papiu, Moise Lazar, Nicolau Cristea asesori consistoriali, Ioan Ghibu profesor seminarial, și de diaconii: Ilie Moga și Demetriu Câmpean.

Solemnitatea serviciului a înălțat-o mult corul bisericesc al meritosului profesor G. Dima, care pe lângă ata cu care știe să execute răspunsurile liturgice, a mai surprins numerosul și alesul public asistent și prin noua compoziție a cântărilor liturgice, întocmite pentru cor miest (corul a constat din 20 bărbați 25 dame). Toți am dus cu noi cele mai plăcute impresii dela ascultarea corului.

Iar punctul care mai mult a captivat atenția tuturor și a cucert inimile, a fost prea frumoșa predică pastorală rostită la sfârșitul liturgiei, de însuși Înalt Prea Sfinția Sa părintele Metropolit, pastorală plină de cele mai sublime învățături mântuitoare.

Clasică a fost mai ales partea, în care purcedând dela frumoșa cântare bisericescă: ...și unii pe alții să îmbrățișem, să ținem fraților și celor-ce ne urăsc pe noi.. să ertăm toate pentru înviere... a arătat, că în viața socială mai ales noi nu prea ținem cont de aceste sublime învățături, ci lăsăm să se desvölte în sufletul nostru patima invidiei și a urei, adese-ori chiar și în contra acelor cari au mai mulți titli la recunoștința generală și pe cari cu toții tocmai în interesul progresului nostru în toate cele bune — ar trebui să-i ajutorăm și spriginim.

Toți cei prezenți au ascultat cu plăcere archiereștile sfaturi.

* *Serviciu divin.* În zilele sfintei învieri serviciul divin în biserica catedrală din Arad s'a oficiat prin Prea Cuvioșia Sa părintele archimandrit Augustin Hamse a asistat de părintele protopresbiter și asesor consistorial Ignatiu Pap și de preoții Gavril Bodea și Traian Vățan.

În ziua prima a sfintei învieri la finea serviciului divin părintele protopresbiter Ignatius Pap a cetit epistola pastorală a Eminenței Sale Înalt Prea Sfințitului Domn Arhiepiscop și Metropolit Ioan Meșianu, care a fost ascultată cu multă atențiune de credincioșii însetați a auzi glasul iubitului lor archiepiscop. Cântările rituale le-a executat corul tinerimii din Arad, sub conducerea prof. de cant Trifu Lugoșan cu multă precisiune.

* **Mulțămîță publică.** Crestinul Andreiu Bogdanov a dăruit s-tei biserici din B. Ciaba patru icoane a sărbătorilor: Bunavestire, Floriile, Înălțarea Dului și Rosaliile, în preț de 14 fl., pentru care, în numele bisericii și pe această cale, i-să exprimă donatoriului mulțămîță. B. Ciaba la 16/28 Aprilie 1899. Victor Popoviciu, preot gr. or. român.

* **Manual complet de agricultură rațională.** De Dr. George Maior, profesor de agricultură la școala dela Ferestrău și la seminarul Nifon Metropolitul, pentru usul școlilor speciale secundare de agricultură, seminarii, școle normale, studiu particular și de consultat pentru apicultorii practici.

Cartea a fost aprobată de ministerul agriculturii, comerțului, industriei și domeniilor și subvenționată de „Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român din Sibiu“, de „Reuniunea agricolă a comitatului Făgăraș“ și numeroase alte societăți științifice și economice.

Lucrarea cuprinde 4 părți:

Partea I. Agrolgia sau agricultura generală — 33 coale de tipar, având 217 figuri intercalate în text. Costă 5 corone sau 7 lei.

Partea II. Fitotechnia sau cultura specială a plantelor, dimpreună cu fânatele și pășunile — 38 coale de tipar cu 202 figuri intercalate în text. Costă 10 lei sau 8 corone.

Partea III. Zootechnia sau cultura vitelor, dimpreună cu nutrițiunea vitelor, industria lăptăriilor și cunoșterea lânii, peste 30 coale de tipar, cu vre-o 200 figuri în text, diferite rase și specii de vite domestice, copiate după natură (Se află sub tipar și va apăre până la finele lui Martie v.) Costă 10 lei sau 8 corone.

Parte IV. Economia rurală. (Va apăre mai târziu).

Cartea este în 4 volume mari deosebite, formând însă un singur tom și cuprindând tot ceea-ce privește agricultura, atât din punct de vedere științific, cât și practic, este scrisă într'un limbaj ușor, popular, cu terminii culeși din însuși graiul poporului agricultor. Ea se deosebește în mod esențial de produsele literare similare apărute până acum în limba română, prin varietatea și cuprinsul ei, căci este cea dintâiu carte de specialitate, care ia concurență cu cele mai bune lucrări germane și franceze. Tote societățile literare naționale și revistele de specialitate au recunoscut unanim valoarea ei.

Ea umple un mare gol în literatura română de specialitate și n'ar trebui să lipsească de pe masa nici unui agricultor practic, mare și mic, cum nici din bibliotecile școlare și ale Reuniunilor culturale și economice. Prețul, față cu sacrificiile făcute de autor în adunarea materialului și munca depusă, este moderat.

Se află de vânzare la autor, București, strada Tudor Mihu 25 și la „Tipografia“ Ciureu Brașov.

Concurs.

Pentru îndeplinirea stațiunii învățătoresci din comuna Bontșeci protopresbiteratul Buteni se escrie con-

curs cu termin de 30 de zile dela prima publicare, pe lângă următoarele emoluminte: 1. Salar în bani 176 fl.; 2) 16 șinice bucate parte grâu parte cucuruz prețuite în 88 fl.; 3) 4 orgii lemne prețuite în 36 fl.; 4) pentru conferință 4 fl. scripturistică 3 fl.; Curatorul 10 fl.; 5) dela înmormântori 50 cr. și dela liturgie 50 cr. — Cuartir bun cu două odăi și grădină pentru legumi.

Doritorii de a dobândi această stațiune sunt avisați a-și suscerne recursurile lor instruite prescrișelor Regulamentului și adresate comitetului parochial, Prea On. oficiu protopresbiteral din Buteni (Butyin) com. Arad. Recurenții sunt datori sub durata publicării concursului a se presenta în vre-o Duminică ori sărbătoare pentru de a-și arăta desteritatea în cant și tipic.

Bontșeci la 9 21 Aprile 1899

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: IOAN MORARIU, adm. protop. inspect de școle.

—□—

Conform ordinului Venerabilului Consistoriu dtto 20 Ianuarie a. c. Nro 361 pentru îndeplinirea postului de paroch din comuna Ohaba-sărbescă să escrie concurs cu termin 30 de zile dela prima publicare în fôia diecesană „Biserica și Școala.“

Beneficiul parochial constător din folosirea unei sesiuni parochiale, din stolă și birul usuat dela 170 de numere, o grădină de 800 □ și locuință liberă în casa parochială, computat face cel puțin 540 fl. v. a. anual.

Recursele ajustate cu atestatele recerute, sunt a-să așterne Reverendissimului Dl protopop tractual Voicu Hamsea în B.-Lippa.

Concurenții vor avea să se presente în s. biserică spre a se face cunoscuți poporului.

Dat în Ohaba-sărbescă, din ședința comitetului parochial ținută în 23 Februarie 1899.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: VOICU HAMSEA, m. p. protopresbiter.

—□—

Pentru îndeplinirea stațiunii învățătoresci dela școala gr. or. română din comuna T.-St. Andraș inspectoratul Timișorii, să escrie concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Biserica și Școala“ pe lângă următoarele emolumente: 1. cortel liber cu $\frac{1}{2}$ din grădină; 2. în bani gata 200 fl.; 3. 10 metri de lemne nespate pentru învăț. 20 fl.; pentru încălzământul salei de învățământ cu paie, să va îngriji comuna bisericăscă. 4. Pentru scripturistică 5 fl.; 5. Pentru participare la Reuniune 3 fl.; 6. o vie și o grădinuță estravilană 21 fl.; 7. Pentru cantorat 5²² jugere pământ 100 fl.; 8. pentru curatoria școlei 6 fl.; observând, ca pentru pământurile folosinde, învățătorul devenit ales, are a purta toate sarcinile publice. În fine dela înmormântări unde va fi poftit 50 cr.

Recursele ajustate conform prescrișelor din „Regulament pentru organizarea învățământului“ și adresate comitetului parochial din T.-St. Andraș să se trimită P. O. D. protopresbiter tractual Dr. Traian Puticiu în Timișora având recarerții până la alegere a se presenta în s. biserică de aiceea, spre a-și arăta desteritatea în cântare.

Din incredințarea comitetului parochial:

Ioșif Rădneanțiu, m. p.

președinte.

Cu consensul ppresbiterului: Dr. TR. PUTICI, m. p. inspector de școle.